

T.C. BAŞBAKANI PROF. DR. AHMET DAVUTOĞLU VE BERABERİNDEKİ ÖZEL SEKTÖR HEYETİ'NİN PORTEKİZ ZİYARETİ

2-4 MART 2015

Sonuç Raporu:

03 Mart 2015, Lizbon Olissippo Lapa Palace Hotel

T.C. Başbakanı Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun Portekiz resmi ziyareti vesilesiyle, DEİK tarafından organize edilen iş adamları heyeti ile Sayın Davutoğlu'nun himayelerinde, T.C. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, T.C. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, T.C. Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, AB Bakanı ve Başmüzakereci Volkan Bozkır, Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz, T.C. Lizbon Büyükelçisi Ebru Barutçu Gökdenizler'in onurlandırmalarıyla, DEİK Başkan Yardımcısı Nail Olpak'ın moderatörlüğünde 3 Mart 2015 Salı günü Lizbon Olissippo Lapa Palace Hotel'de bir sohbet toplantısı düzenlendi.

DEİK tarafından hazırlanan bu çalışmada gerçekleşen temaslar, yapılan görüşmeler ve Portekiz'deki iş ve yatırım imkanları hakkındaki değerlendirmelere ulaşabilirsiniz.

TÜRKİYE İŞ DÜNYASI TEMSİLCİLERİ

	NAME & SURNAME	ORGANIZATION	ORGANIZATION TITLE	COMPANY	COMPANY TITLE
	INSTITUTIONS				
1	NAİL OLPAK	FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD (DEİK) / INDEPENDENT INDUSTRIALISTS' AND BUSINESSMEN ASSOCIATION	VICE PRESIDENT / PRESIDENT		
2	HALİM METE	FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD (DEİK) / UNION OF CHAMBERS AND COMMODITY EXCHANGES OF TURKEY (TOBB)	VICE PRESIDENT / VICE PRESIDENT	METE BROTHERS	PRESIDENT
3	FUAT TOSYALI	FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD (DEİK)	BOARD MEMBER	TOSYALI HOLDING	CHAIRMAN
4	YAŞAR DOĞAN	ALL INDUSTRIALISTS AND BUSINESSMEN ASSOCIATION	CHAIRMAN OF BOARD		
5	FAHRİ GÖKYAYLA	FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD (DEİK)	TURKEY-PORTUGAL BUSINESS COUNCIL CHAIRMAN	DİPLOMAT FOREIGN TRADE	CHAIRMAN
6	MURAT ÖZDAĞ	KOCAELİ CHAMBER OF COMMERCE	CHAIRMAN		

7	MURAT BAYKARA	INTERNATIONAL TRANSPORTERS' ASSOCIATION/ INDEPENDENT INDUSTRIALISTS' AND BUSINESSMEN ASSOCIATION	VICE CHAIRMAN/ LOGISTIC SECTOR VICE CHAIRMAN	BAYNAK INTERNATIONAL TRANSPORT TOURISM FOREIGN TRADE CO.	GENERAL MANAGER
8	DAVUT GÜNAYDIN	ASSOCIATION OF TURKISH TRAVEL AGENCIES (TURSAB)	BOARD MEMBER	TIGRIS TOUR	COMPANY PARTNER AND MANAGER
9	GÜVEN BARIŞ YÜKSEL	ÇANAKKALE CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY	COUNCIL MEMBER	KAR-EL CONSTRUCTION CO.	GENERAL MANAGER
10	MUSTAFA HAKKI KINACI	FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD (DEİK)	TURKEY-PORTUGAL BUSINESS COUNCIL BOARD MEMBER	TEMEL TRANSPORT INTERNATIONAL FORWARDING CO.	CHAIRMAN
11	AYŞEGÜL ARICAN	FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD (DEİK)	DEPUTY SECRETARY GENERAL		
10	OZGE KARAGOZ	THE UNION OF CHAMBERS AND COMMODITY EXCHANGES OF TURKEY	ASSISTANT EXPERT		
	COMPANIES				
11	UĞUR AKKUŞ			ASWARSEMS REAL ESTATE CONSTRUCTION CO.	CHAIRMAN
12	YUNUS AYTEKİN			AĞAOĞLU FOREIGN TRADE LEATHER CO.	COMPANY PARTNER
13	SELİM AKIN			DEPUTY CHAIRMAN	AKFEN HOLDING
14	PELİN AKIN			BOARD MEMBER	AKFEN HOLDING
15	MEHMET KOCA			ANADOLU BİRLİK HOLDING	CEO

16	NURDAN ERBUĞ			ANADOLU LIVESTOCK CO.	FOUNDING PARTNER- GENERAL MANAGER
17	ALİ BAYRAKTAR			BAYRAKTAR BROTHERS CONSTRUCTION CONTRACTING CO.	CHAIRMAN
18	HAKAN BAHADIR			BETATOM EMAR VISUALIZATION AND DIAGNOSIS CENTER	GENERAL COORDINATOR
19	CİHANGİR FİKRİ SAATÇIOĞLU			ÇİFT KARTAL GRİND MACHINERY CO.	BOARD MEMBER- SALES MANAGER
20	AYHAN ARSLAN			EFE CONSTRUCTION CO.	CHAIRMAN
21	ERHAN BARUTOĞLU			GAMA INDUSTRIAL PLANTS	MOZAMBIQUE- GENERAL MANAGER
22	ABDURRAHMAN MÜFİT YETKİN			GAPEL AUTOMOTIVE	CHAIRMAN
23	ADNAN NAS			GLOBAL INVESTMENT HOLDING	BOARD MEMBER
24	MAHMUT ER			İPEKYOLU FAIR ORGANIZATION CO.	GENERAL MANAGER
25	FATİH KEMAL EBİÇLİOĞLU			KOÇ HOLDİNG	HEAD OF CONSUMER DURABLE GOODS GROUP
26	ERDEM İPEKÇİ			LIFE GROUP ENTERTAINMENT	COMPANY OWNER
27	MUHARREM TAŞLI			NAS CONSTRUCTION CO.	GENERAL COORDINATOR
28	İSMAİL SAYLIK			NIBABE CO.	DIRECTOR
29	OSMAN İSMET MÜSTECAPLIOĞLU			REİS MARKETING AND TRADE CO.	CHAIRMAN
30	SİNAN MATARACI			RENA CONSTRUCTION CO.	CHAIRMAN

31	SONER YILMAZ			TEK-ART HOLDING	CEO
32	SEDA KAYA			VESTEL ELECTRONICS	VICE GENERAL MANAGER
33	ELİF BATMAZ				INTERPRETER

PORTEKİZ İŞ DÜNYASI TEMSİLCİLERİ

COMPANY NAMES		
1	ADF - Antonino Dias Fernandes	
2	AIRFREE - PRODUTOS ELECTRÓNICOS, LDA.	Air Purifier
3	Biopremier	Biotechnology
4	Cenor	Consultancy-Architecture and Engineering
5	Ceramica Vale do Gandara	Ceramics, glass and crystals
6	Coutinho Neto & Orey	Management Consultancy
7	CPU	Energy, Environment and Tourism Consultancy
8	Dynasys	Defense
9	Edigma	IT
10	Epicurspicy, Lda.	Food and Beverages
11	Eseliora CRL	Food and Beverages
12	Glocaltim, Lda.	Food and Beverages
13	IT People	IT Consultancy
14	Janz - Contadores de Energia, SA	Energy and Environment-equipment for energy transportation and distribution
15	KF&S	
16	Lacticínios Halos	Food and Beverages
17	Marketsales-Onebiz Franchising e Serviços Lda	Especialized Outsourcing-Textile, Clothing
18	Megajoule	Energy and Environment

19	Moliporex/Vangest Group	Molds Industry
20	NLA	
21	Profabril	Architecture and Engineering
22	Prospectiva	Architecture and Engineering
23	Saraiva e Associados	Architecture and Urbanism
24	Traducta	Translation and Interpretation
25	Vhumana	Food and Beverages
26	Vivafit	Health and Leisure
27	Vortal	IT, e-commerce and consultancy
28	YAP ON	Distribution, Car Industry Components
29	Sisqual	
30	Inapa	
31	AIP	
32	Cenor	
33	IDD-Plataforma das industrias de Defesa Nacionais	
34	Ascendum	
35	Montepio	
36	OSQ-Instituto de Soldadura e Qualidade	
37	Altri-Celbi	
38	Miguel Saraiva e Associados	
39	Consulgal	

T.C. Başbakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun Türk İş Dünyası Temsilcileriyle "Sohbet Toplantısı"

T.C. Başbakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun himayelerinde, T.C. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, T.C. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, T.C. Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, AB Bakanı ve Başmüzakereci Volkan Bozkır, Milli Savunma Bakanı İsmet Yılmaz, T.C. Lizbon Büyükelçisi Ebru Barutçu Gökdenizler'in onurlandırmalarıyla, DEİK Başkan Yardımcısı Nail Olpak'ın moderatörlüğünde düzenlenen sohbet toplantısında, Davutoğlu iki ülke ilişkilerinin tarih boyunca dostane olduğunu belirterek İspanya ile hükümetlerarası zirve başlatılmasının ardından diğer liman şehirlerinden bu yönde talepler geldiğini ve 3 Mart 2015 akşamı yapılacak zirvenin Portekiz ile yapılan ilk zirve olduğunu ifade etti.

Türkiye ile Portekiz'in ticaret hacminin 1.3 milyar dolar olduğu bilgisini veren Davutoğlu, iki ülkenin ticaret potansiyelinin çok daha yüksek olduğuna inandığını ifade etti. Portekiz'deki Türk yatırımlarının tutarının 13 milyon dolara ulaştığını kaydeden Başbakan Davutoğlu, halihazırda en büyük yatırım projesi olan Global Liman İşletmeleri benzeri yatırımların artmasını arzu ettiklerini kaydetti. 2014 yılında Portekiz ekonomisinin %1 büyüme gösterdiğini belirten Davutoğlu, ülke ekonomisinin son dönemde "clean exit from bailout- finansal krizden çıkış" yönünde ivme gösterdiğinin altını çizdi. Kısa bilgilendirmenin ardından iş adamlarına söz veren ve onları dinlemek istediğini ifade eden Davutoğlu, iş adamlarından aldığı fikir ve görüşlerin hükümetlerarası zirve ve önümüzdeki dönemde atılacak adımların temelini oluşturacağını belirtti.

Bu bağlamda söz alan ve Global Liman İşletmeleri'nin, Creuers'ı bünyesine katarak dünyanın en büyük kruvaziyer liman işletmecisi konumuna ulaştığını kaydeden Global Yatırım Holding Yönetim Kurulu Üyesi Adnan Nas, Lizbon Santa Apollonia Kruvaziyer Limanı Terminal İnşaatı ve İşletmesi için

açılan 35 yıllık Yap-İşlet-Devret modeli kapsamındaki ihaleyi 2014 yılında kazandıklarını, ve proje kapsamında 25 milyon euro tutarında bir yatırım yapmakta olduklarını kaydetti. Uluslararası limanlarda faaliyet gösteren ilk ve en büyük Türk liman işletmecisi olmanın da gururunu yaşadıklarını ifade eden Nas, Barselona, Lizbon, Malaga ve Singapur Limanlarının da grup portföylerine katılmasıyla yönetilen yolcu trafiğinin yıllık 4,2 milyon yolcuya ulaştığına vurgu yaptı. Konum itibarıyla stratejik önemi büyük olan Lizbon limanında mevcut cironun yatırımların tamamlanmasıyla 4 katına çıkacağını, ayrıca Balkanlardan Güney Amerika'ya kadar değişik ülkelerde liman ihalelerini aktif olarak takip

ettiklerini söyleyen Nas, son olarak Türk yatırımcıların yurtdışı pazarlarda önünü açma yönünde hükümetler arası diyalogun büyük destek sağladığını kaydetti.

Tosyalı Holding Yönetim Kurulu Başkanı ve DEİK Yönetim Kurulu Üyesi Fuat Tosyalı, holdinglerinin Türkiye’de liman işletmesi yatırımları olduğunu ve Cezayir, Sırbistan Karadağ’da üretim tesislerinin bulunduğunu belirtti.

Bu noktada söz alan Davutoğlu, Brezilya başta olmak üzere portekizce konuşan ülkeler topluluğunun (Angola, Mozambik, Ekvator Ginesi) 1.6 trilyon ekonomik hasılaya sahip olduğunu altını çizerek, hükümetlerarası zirvede Portekiz ile 6 anlaşma daha imzalanacağı bilgisini verdi.

Halim Mete, Portekiz’in denizcilik sektöründe çok önemli bir yere sahip olduğunu belirterek, bu sektörde faaliyet gösteren bir iş adamı olarak vizelerin ve kotaların problem yarattığına dikkat çekti.

Fahri Gökyayla, ikili ilişkilerin iyi bir ivme kazandığını belirterek özellikle kriz sonrasında Portekizliler için Türkiye’nin daha önemli bir pazar haline geldiğini ifade etti. Türkiye-Portekiz İş Konseyi Başkanı olarak sektörel bazda ziyaretlerin artırılması gerektiğini ve turizm sektöründe işbirliği olanaklarının değerlendirilmesinin önemli olduğunu belirtti.

Murat Baykara, lojistik sektörü perspektifiyle geçiş belgesi kotaları konusunda düzenlemeler yapılması gerektiğini belirterek, Portekiz için verilen 500 adet belgenin ticaret hacminin artması halinde yetmeyeceğini ifade etti. Ayrıca çifte vergilendirme yasasının gözden geçirilmesinin önemine dikkat çekti.

Bu noktada söz alan Ebru Barutçu Gökdenizler, Portekiz ile KUK (Kara Ulaştırması Karma Komisyonu) mekanizmasının toplanmadığını belirterek, geçtiğimiz yıl ek belge talep ettiklerini ve Portekiz hükümetinin bu talebi kısmen karşıladığını ifade etti.

Yaşar Doğan iki ülke arasında turizm alanında ortak çalışmaların faydalı olacağını altını çizerek, Kapadokya, Efes ve Pamukkale gibi bölgeler için görsel tanıtım ve fuar organizasyonları yapılmasının önemine dikkat çekti.

Toplantıda yeniden söz alan Fuat Tosyalı, portekizce konuşan ülkeleri dikkatle izlediklerini belirtti. Bu ülkelerin hepsine tek tek yatırım yapmak yerine, örnek olarak hammaddenin Cezayir’de üretilip çok rahat bir şekilde diğer ülkelere satılabileceğini ifade etti.

Fatih Kemal Ebiçlioğlu, Portekiz’de Koç Holding bünyesindeki Arçelik’in faaliyetleri olduğunu belirtti. Beko markasıyla Avrupa’da ikinci, Portekiz’de ise dördüncü büyük marka olduklarını belirten Ebiçlioğlu, Portekiz’de 15 milyon euro toplam ciro yaptıklarının altını çizdi. Tedarik zinciri yönetiminin ve maliyetleri azaltma hususunda hükümetin katkılarının çok önemli olduğuna vurgu yapan Ebiçlioğlu, holding olarak start up şirket satın almaya yöneldiklerini belirtti. Şirket satın almalarında global yaygınlığın artırılması için Ekonomi Bakanlığı’nın teşviklerinin yaygınlaştırılması gerektiğini belirten Ebiçlioğlu, alacak risk yönetimi hususunda radikal yaklaşım geliştirmek gerektiğini savundu. Eximbank’ın kısıtlı sayıda global firmanın değerlendirme kriterlerine göre limit belirlediğini, ekonomik kriz durumunda bu şirketlerin bazı ülkelere çıktığını ve dolayısıyla Eximbank’ın bu pazarlarda ihracatçılara desteğini kestiğini belirten Ebiçlioğlu, bu hususlarda düzenlemeler yapılabileceğinin altını çizdi.

Osman İsmet Müstecaplıoğlu, Türkiye'nin 250 milyon fidan projesine yönelik olarak, Portekiz'in bu sektörde en önemli ihracatçı olduğunu ve bu sektörde işbirliği olanaklarının yoğun olduğunu ifade etti. Ayrıca portekizce konuşulan ülkeler olan Angola ve Mozambik'te de orman ürünleri sanayisinin gelişmiş olduğunu belirten Müstecaplıoğlu, bu sektöre ağırlık verilmesinin önemine dikkat çekti.

Erhan Barutoğlu, altyapı ve üstyapı işlerinde portekizli firmalarla Mozambik'te iş yapmak istediklerini belirtti.

Sağlık turizmi sektöründe faaliyet gösteren Hakan Bahadır, Portekiz'den Türkiye'ye hasta getirmek istediklerini ifade ederek, hükümetin bu sektörde verdiği teşvikler hususunda tek isteklerinin geri ödemelerin daha erken yapılması olabileceğini belirtti.

Nurdan Erbuğ, dünyanın en büyük genetik ürün üreten Hollandalı grubun Türkiye temsilcisi olduğu bilgisini vererek, halihazırda çalıştığı firmanın Portekiz'de çalışmalara başladığını ve önümüzdeki dönemde kendisinin de bu yönde işbirliğini arttırmayı hedeflediğini ifade etti.

Murat Özdağ, sağlık turizminde firmaların teşviklerin geri ödemesi hususunda sıkıntı yaşadıklarını belirtti ve Gebze'de "Sağlık Serbest Bölgesi" projesini planladıklarını sözlerine ekledi. Anılan proje kapsamında, dalında uzman hastanelerin kendi yatırımlarının olmasını planladıklarını belirten Özdağ, vergisel altyapının hazırlanması ve arazinin tahsis edilmesi yönünde destek talebinde bulundu.

Güven Barış Yüksel de vize konusunun iş adamları ve potansiyel yatırımcılar açısından sorun teşkil ettiğini ifade ederek, Portekiz'de enerji, turizm ve inşaat sektörlerinde istihdam sorunu olduğuna dikkat çekti. Angola ve Mozambik'te Portekiz üzerinden şirket almaya takip olduklarını sözlerine ekledi.

Abdurrahman Müfit Yetkin, Türkiye'nin yurtdışına tarım ürünleri satmakta zorluk yaşadığını belirterek, bitkisel ve hayvansal üretimin entegre edilmesi gerektiğini belirtti. GAP Bölgesi'nde 63 milyar dolarlık üretim olduğunu kaydeden Yetkin, hükümetin üreticiye verdiği destekleme şeklinin revize edilmesi gerektiğini belirtti.

T.C. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan ve Portekiz Başbakan Yardımcısı Paulo Portas ile Öğle Yemeği

DEİK/Türkiye-Portekiz İş Konseyi tarafından organize edilen iş adamları heyeti, öğle yemeğinde T.C. Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, Portekiz Başbakan Yardımcısı Paulo Portas ve üst düzey temsilcilerle biraraya geldi.

Portas yaptığı konuşmada, her iki ülkenin de kriz deneyimi olduğuna ve problem çözme yönündeki hareket kabiliyetine değindi. Geçtiğimiz yıl Portekiz'in ihracat rakamları ve turizm gelirlerinde en iyi yılı geçirdiğinin altını çizen Portas, Eurozone'da büyüme gösteren bir ülke olduklarını vurguladı. Portekiz ve Türkiye'nin müşterek hedeflere sahip olan iki ülke olduğunu ifade eden

Portas, NATO üyesi gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye'ye ayrı bir önem atfettiklerinin altını çizdi.

Ali Babacan, Türkiye ve Portekiz'in tarih boyunca iyi ilişkilerini sürdürmüş iki ülke olduğunu belirterek sözlerine başladı. Türkiye'nin "daha güçlü bir Avrupa Birliği" vizyonu ile AB'ye dahil olma hedefinde olduğunun altını çizen Babacan, iki ülke Başbakanlarının önderliğinde ilk kez yapılacak hükümetlerarası zirve toplantısının önemine dikkat çekti. Portekiz'deki Türk yatırımlarının artarak devam ettiğini belirten Babacan, Global Yatırım Holding'in liman yatırımının bunun en önemli örneklerinden biri olduğunu ifade etti. İki ülke arasında turizm, finans hizmetleri, inşaat, yenilenebilir enerji, IT gibi sektörlerde işbirliği fırsatları olduğunu belirten Babacan, Türkiye'nin 2015 yılı G20 başkanlığının da önemine dikkat çekti.

Portekiz'in geçirdiği ekonomik kriz ve Türkiye'nin varolan kriz tarihinin paralellik oluşturduğunu ifade eden Babacan, Türkiye'nin sağlık ve bankacılık gibi sektörlerde kriz döneminde öğrendiklerini uyguladığını belirtti. Türkiye ile Portekiz arasında direk uçuşların günlük 2'ye çıkarılmasının ve Porto'ya direk uçuş seferlerinin olmasının ikili ticaret ilişkilerine olumlu yansıtacağına inandığını belirten Babacan, PPP (Public Private Partnership- Kamu Özel Ortaklıkları) projeleri için de çok imkan olduğunun altını çizdi. Türkiye'de üçüncü köprü ve 2 tünel gibi büyük projelerin devam ettiğini, aynı zamanda Türkiye ve Portekiz'in üçüncü ülkelerde işbirliği yapabileceğini belirten Babacan, Türkiye'nin Türki cumhuriyetlere ve Balkanlara lojistik ve kültürel olarak açılma potansiyeline benzer olarak Portekiz'in Latin Amerika, Afrika ve AB'ye açılımda kolaylık yaşadığına dikkat çekti.

AICEP (Portekiz Küresel Ticaret ve Yatırım Ajansı) Başkanı Miguel Frاسquilho, Türkiye pazarına büyük önem atfettiklerini ve son dönemde sıklaşan üst düzey resmi ziyaretlerin bunun bir göstergesi olduğunu kaydetti. Hükümetlerarası zirvede imzalanacak olan anlaşmaların ve yapılacak görüşmelerin ikili ilişkilerin geleceğinde önemli bir yer teşkil ettiğini vurgulayan Frاسquilho, katılım sağlayan Türk iş adamlarını Portekiz'de yatırım yapmaya davet etti.

Nail Olpak, son dönemde iki ülke liderleri arasında temaların hız kazandığını ve bu yönde "hükümetlerarası zirve mekanizması"nın tesis edildiğini belirtti. Siyasi alanda devam eden bu sürecin ekonomik ilişkileri de olumlu yönde etkilediğini ve ikili ticaret hacminin 2014 yılında 1,3 milyar dolara ulaştığını belirten Olpak, 2002-2014 döneminde Türkiye'ye Portekiz'den 56 şirketin toplamda 762 milyon dolar yatırım yaptığını sözlerine ekledi.

Türkiye gibi kıtalar arasında birleştirici konuma sahip olan Portekiz'in Türk iş dünyası için geniş bir coğrafyaya açılımın merkez üssü konumunda olduğunu belirten Olpak, Portekiz'in sadece 10 milyonluk bir pazar değil, kültürel hinterlandı ile 250 milyonluk iktisadi bir ortak olduğunun altını çizdi.

Türkiye'nin 2023 yılında 500 milyar dolar ihracat hedefleyen bir ülke olarak 2015 yılında Latin Amerika ve Afrika olmak üzere iki stratejik hedef pazarı olduğunu belirten Olpak, bu iki pazarda da

Portekizli şirketlerin bağlantılarının yeni ortaklıkları beraberinde getirebileceğini sözlerine ekledi. Türkiye'nin, Portekiz'in öncülük ettiği **Portekizce Konuşan Ülkeler Topluluğu'na** Ortak Gözlemci olarak kabul edilmiş olmasının önemli bir gelişme olduğunu belirten Olpak, anılan ziyaret vesilesiyle DEİK ile Portekiz Küresel Ticaret ve Yatırım Ajansı (AICEP) arasında imzalanacak işbirliği anlaşması ile iki ülke özel sektörleri arasında kurumsal diyalogun daha da güçleneceğinin altını çizdi.

İş adamı heyeti 4 Mart 2015 tarihinde Portekiz'de aynı zamanda Avrupa'nın en önemli teknoparklarından biri olan Taguspark tarafından misafir edildi. Taguspark'la ilgili sunuma aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

<http://www.deik.org.tr/Contents/FileAction/5627>

Türkiye-Portekiz Hükümetlerarası Birinci Zirvesi
Ortak Bildiri
Lizbon, 3 Mart 2015

Türkiye-Portekiz Hükümetlerarası Birinci Zirvesi kapsamında, T.C. Başbakanı Ahmet Davutoğlu ile Portekiz Cumhuriyeti Başbakanı Pedro Passos Coelho Türkiye ve Portekiz arasındaki ikili ilişkilerde kaydedilen olumlu gelişmeleri gözden geçirmek üzere baş başa bir görüşme gerçekleştirmiş ve ortak ilgi alanına giren çeşitli uluslararası ve bölgesel konularda görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

Zirveye ayrıca Türkiye Başbakan Yardımcısı, Dışişleri Bakanı, Avrupa Birliği Bakanı ve Başmüzakereci, Maliye Bakanı, Milli Eğitim Bakanı ve Milli Savunma Bakanı ile Portekiz Başbakan Yardımcısı, Dışişleri Bakanı, Savunma Bakanı, Eğitim ve Bilim Bakanı, Avrupa İşleri'nden sorumlu Devlet Sekreteri ve Maliye Bakanlığı'nda Devlet Sekreteri katılmışlar ve yetki alanlarında karşılıklı istişarelerde bulunmuşlardır. Her iki ülkenin heyetleri, geçmiş yıllarda ikili ilişkilerde kaydedilen ilerlemeleri değerlendirmek ve gelecek için öncelikli çıkar alanlarında mutabakata varmak üzere genel oturumda bir araya gelmişlerdir.

Söz konusu Hükümetlerarası Birinci Zirve'yle eş zamanlı olarak iki Başbakan Yardımcısının ev sahipliğinde ekonomik diplomasi faaliyetlerine de yer verilmiştir.

Taraflar ikili ilişkilerini daha da ilerletme ve güçlendirmeye verdikleri önemi teyit etmişler ve Zirve toplantılarının aralarındaki işbirliğini yıllık olarak gözden geçirmek ve gelecekteki ortak çabalarını görüşmek için yararlı ve etkili bir platform sağladığını vurgulamışlardır.

Birinci Hükümetlerarası Zirve'nin somut sonuçları olarak, Taraflar, bu Ortak Bildiri'yi onaylamışlar ve aşağıdaki anlaşmaları imzalamışlardır:

- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Portekiz Cumhuriyeti Hükümeti arasında Gizlilik Dereceli Bilginin Karşılıklı Korunması Anlaşması
- Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Portekiz Cumhuriyeti Hükümeti arasında Eğitim Alanında Mutabakat Zaptı

- Türkiye Cumhuriyeti Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü (GKGM) ile Portekiz Cumhuriyeti Ekonomik ve Gıda Güvenliği Otoritesi (ASAE) arasında İşbirliği Protokolü
- Türkiye'nin Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ile Portekiz'in Dış Ticaret ve Yatırım Ajansı (AICEP) arasında Mutabakat Zaptı

Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Taraflar, son yıllardaki ikili ekonomik ve ticari ilişkilerde yaşanan genişlemeden duydukları memnuniyeti dile getirerek ve bu alandaki işbirliğinin Türkiye-Portekiz ilişkilerinin uygun bir bileşeni olduğunu kabul ederek, ikili emtia ticaretinin halen potansiyelinin çok gerisinde olduğunu ve daha fazla keşfedilmeyi hak ettiğini teyit etmişlerdir.

Her iki Taraf, karşılıklı yatırım akışını geliştirme fırsatlarını araştırmak üzere özel sektörlerini teşvik etmeyi sürdürme konusunda anlaşmışlardır. Portekiz tarafı Türk şirketlerinin Portekiz'de daha fazla yatırım yapmasını ve Türk şirketi "Global Yatırım Holding/Global Liman İşletmeleri" ile Lizbon Liman İdaresi hizmet alım sözleşmesinin imzalanması gibi yatırımları artırmak ve çeşitlendirmek üzere Yatırım Teşvik programlarından yararlanmasını teşvik etmiştir. Ayrıca Türk tarafı, Türkiye'de daha fazla Portekiz yatırımı gerçekleştirilmesi çağrısında bulunmuştur.

Türkiye ve Portekiz, Ekonomik ve Ticaret Ortak Komisyonu'nun (JETCO) ilk iki oturumunun görüşmeleri ile sonuçlarına ilişkin çok olumlu bir değerlendirme yapmış ve JETCO mekanizmasının, işbirliği alanları ile ikili ekonomik ve ticari diyalogu güçlendirme yollarını belirlemek için çok kullanışlı kurumsal bir araç olduğunu kanıtladığını ve düzenli olarak devam ettirilmesi gerektiğini kabul etmiştir.

Türkiye ve Portekiz, üçüncü pazarlarda işbirliğini güçlendirme ve kendi ticaret ve yatırım deneyimlerinden karşılıklı faydalanma isteklerini dile getirmiştir.

Ayrıca Taraflar, daha fazla iş sektöründe işbirliği için tarımsal gıda, inşaat, taşımacılık ve deniz yolu taşımacılığı, enerji (özellikle yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği), eczacılık, sağlık, savunma sanayileri, turizm ve emlak gibi öncelikli sektörleri belirlemişlerdir.

Her iki taraf KOBİ'lerin (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin) destek politikalarından sorumlu kuruluşlar arası işbirliğinin, bilgi değişimi ve her iki ülkede ortak faaliyetlerin düzenlenmesi aracılığıyla politikalarının desteklenmesinin önemini yinelemiştir.

Taraflar, ticaret ve yatırım ilişkilerini güçlendirme stratejisinin bir parçası olarak 2005 yılında imzalanan Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının olumlu uygulanmasını dikkate almışlardır.

Her iki taraf da, özellikle İstanbul finans merkezi projesi kapsamında iki ülkenin borsa örgütleri arasındaki işbirliğinin olumlu yönlerine dair görüşlerini dile getirmişlerdir.

Türkiye ve Portekiz, bilgi ve en iyi uygulamaların paylaşılması yoluyla Kamu-Özel Sektör Ortaklıkları konusunda işbirliklerini ve karşılıklı teknik yardımlarını güçlendirmek istediklerini ifade etmişlerdir.

Her iki taraf, personel değişim programları, bilgi paylaşımı ve operasyonel işbirliği yoluyla her ülkenin Ulusal Tanıtım Ajansları arasındaki işbirliğinin karşılıklı faydaları konusunda anlaşmışlardır.

Türkiye ve Portekiz, AB İşbirliği Fonları ve Çok Taraflı Finans Kurumları için seçilecek uygun projelere dair ortak girişimlerin sayısını artırmanın önemini vurgulamışlar ve KOBİ'lerin finansmana erişimine yardımcı olmak için tasarlanmış mekanizmalar konusunda işbirliğini derinleştirme arzularını ifade etmişlerdir. Portekiz, yeni kurulan ve Portekizli şirketlere tüm çok taraflı ve ikili araçlarda (kalkınma bankaları ve kalkınma fonları) her türlü iş fırsatını sunan yeni web platformu ortaklıkları projesiyle kalkınmayı sunmuştur.

Turizm

Her iki Taraf Türk ve Portekiz turizm sektörlerindeki karşılıklı yarar sağlayacak iş fırsatları için potansiyelleri tespit etmiş ve çift yönlü turist akışını artırmak için imkânları araştırmak konusunda mutabık kalmıştır. Bu çerçevede, 2. Ekonomik ve Ticaret Ortak Komisyonu sırasında İstanbul'da iki ülke arasında imzalanan "Limanlar arasında İşbirliği Protokolü"nün Türkiye ve

Portekiz arasında gemi turizmine ilişkin faaliyetlere daha fazla yatırımı teşvik etmesi beklenmektedir.

Her iki Taraf gerek duyulması halinde yakın zamanda bu alanda bir İşbirliği Protokolü imzalanması imkânı dâhil turizm eğitimi ve turizm işçilerinin dolaşımı alanlarında işbirliği konusunda istekliliklerini pekiştirmiştir.

Ulaşım

Her iki Taraf, ülkeler arasında ticaret hacmindeki ve karayolu taşımacılığı operasyonlarındaki olumlu gelişmelere ilişkin memnuniyetlerini ifade etmişlerdir. Türkiye ve Portekiz arasındaki ticaretin teşvik edilmesi ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinde karayolu taşımacılığının önemini göz önünde bulundurarak, Türkiye ve Portekiz, iki ülke arasında Karayolu Taşımacılığı alanındaki ikili Anlaşma uyarınca kurulan Karma Komisyon'da mutabık kalındığı üzere, karayolu taşımacılığı operasyonlarının kolaylaştırılmasının önemini vurgulamıştır.

Portekiz tarafı ayrıca, Türkiye ile Avrupa Birliği arasında imzalanacak "Sivil Havacılığın Belirli Yönleri Üzerinde Anlaşma"nın, Avrupa Birliği hukukuyla ilgisi dolayısıyla Türkiye ve Portekiz arasında 13 Mart 1992'de Lizbon'da imzalanmış Havayolu Taşımacılığı Anlaşması bakımından bağlantısını kaydetmiştir.

Ekim 2014'te Ankara'da imzalanan "Denizcilik İşbirliği Anlaşması"nı göz önünde tutarak, her iki Taraf, her iki ülkenin ortak yararı için düzenlenen bu ikili belgenin büyük potansiyelini daha da araştırmanın önemini kabul etmişlerdir. Türkiye sözkonusu Anlaşmanın uygulanması için gerekli koşulların oluşturulması amacıyla Portekiz'le işbirliği yapma isteğini ifade etmiştir.

Sağlık

Türkiye ve Portekiz sağlık alanındaki, bu meyanda güvenlik ve kalite koşulları ile düzenlemeleri, eczacılık ürünleri, e-sağlık, entegre edilmiş acil sağlık sistemleri ve sağlık turizmi alanlarında ilişkilerini güçlendirme isteklerini belirtmişlerdir. Taraflar, iyi üretim uygulamaları, fiyat belirleme mekanizmaları ve iyi düzenleyici uygulamalar alanlarında teknik işbirliği için ortak bir zemin oluşturmak bakımından eczacılık ürünleri makamları arasında ikili temasları daha da geliştirme konusunda mutabakata varmıştır.

Tarım, Balıkçılık ve Ormancılık

Türkiye ve Portekiz tarım ve balıkçılık alanlarında ticari ilişkileri geliştirmek için birlikte çalışma konusunda mutabakata varmıştır.

Her iki Taraf, bilgi paylaşımı, tecrübe değişimi ve bilgi aktarımı açısından hayvan ve bitki sağlığı, gıda güvenliği ve sulama alanlarında ikili işbirliğini artırmak için birlikte çalışma konusunda anlaşmışlardır. Taraflar, çölleşme ve ormancılık alanında işbirliği tesis etmeye yönelik çalışmaların devamı için şartların mevcut olduğunu değerlendirmişlerdir.

Gıda güvenliği alanında, Taraflar iki ülkenin ilgili birimleri arasında İşbirliği Protokolü imzalanmasından duydukları büyük memnuniyeti ifade etmişlerdir.

Türkiye ve Portekiz EXPO'lara katılımın önemini altını çizmişlerdir. Türkiye Portekiz'in 23 Nisan-30 Ekim 2016 tarihleri arasında Türkiye'de düzenlenecek olan EXPO Antalya 2016'ya katılmasından büyük memnuniyet duyacağını vurgulamıştır.

Eğitim ve Bilim

Taraflar, özellikle Eğitim Bakanlıklarının giderek artan işbirliği ve son zamanlardaki Bakan düzeyinde ikili ziyaretlere yansıyan bilim, araştırma ve eğitim alanlarındaki işbirliğinin yoğunlaşmasından duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.

3 Mart 2015 tarihinde imzalanan Türkiye ve Portekiz arasında Eğitim Alanında Mutabakat Muhtırası, özellikle kendi eğitim sistemlerine ilişkin bilgi değişimi ve paylaşımı öngören bu işbirliğini artırmak için doğru bir çerçeve oluşturmuştur.

Yükseköğretim alanında, Taraflar özellikle Erasmus Programı çerçevesinde birbirlerinin üniversitelerinde giderek daha çok öğrencinin dönemlik eğitim almasını memnuniyetle belirtmişlerdir ve Erasmus + kapsamında, özellikle de bilim adamları arasında daha fazla değişimleri teşvik eden bu tarz toplumlar arası temasları daha da artırma konusunda kararlılıklarını ifade etmişlerdir.

Taraflar, bilim ve araştırma alanında, iki ülkenin bilim adamları, araştırmacıları ve akademisyenleri arasında ortak projeler için başarılı şekilde açık rekabet sağlayan, Ocak 2014 tarihinde Ankara'da imzalanan "Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması" ile bunu takiben "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile Portekiz Bilim ve Teknoloji Vakfı (FCT) arasında Bilim ve Teknoloji Alanında İşbirliği Protokolü'nün imzalanmasının sonuçlarından duydukları memnuniyeti hatırlatmışlardır.

Taraflar, öğrencilerin, lisansüstü öğrencilerinin ve akademisyenlerin değişimi ile bunların diğer Tarafın işgücü piyasasıyla entegrasyonunu kolaylaştırmak amacıyla "akademik derecelerin ve unvanların karşılıklı tanınmasına ilişkin bir Anlaşma"nın yapılmasına yönelik müzakerelere kısa vadede başlamaya hazır olduklarını beyan etmişlerdir. Taraflar, her iki ülkenin eğitim kurumları özellikle de yükseköğretim kurumları, düşünce kuruluşları ve araştırma merkezleri arasında ziyaretler ve eşleştirme toplantıları düzenlemeye hazır olduklarını da bir kez daha teyit etmişlerdir.

Her iki Taraf da birbirlerinin standardizasyon, metroloji ve akreditasyon birimleri arasında hem ikili hem de çok taraflı düzeyde işbirliğinin önemini belirtmiş ve söz konusu işbirliğinin halihazırda üzerinde görüşülmekte olan ikili İşbirliği Protokolleri çerçevesinde daha da geliştirilebileceğini ifade etmiştir.

Dil

Taraflar, Türkiye'nin Portekizce Konuşan Ülkeler Topluluğu'ndaki (CPLP), Portekiz tarafından büyük memnuniyetle karşılanan yeni Ortak Gözlemci Devlet statüsüne uygun olacak şekilde, Portekizce'yi Türkiye'de tanıtmayı taahhüt etmişlerdir. Bu alanda, Portekiz Türkiye'nin "CPLP'nin Portekizce'yi tanıma planı"nın Türkiye'de uygulanmasına yönelik faaliyetlerini daha fazla desteklemeye ilişkin taahhüdünün altını çizmiştir.

Taraflar, Türk öğrencilerin Portekizce'ye yönelik artan talebini memnuniyetle dile getirmişler ve Ankara Üniversitesi ile Camões' Enstitüsü arasında 2012 yılında Portekiz çalışmalarına yönelik bir "yan dal" oluşturulmasına ilişkin anlaşmanın yanı sıra, Ankara Üniversitesi'nde mevcut olan Portekizce okutmanlığına bir yenisini ekleyerek Türkiye'deki ikinci Portekizce okutmanlığının açılması için Boğaziçi Üniversitesi ile Camões' Enstitüsü arasında ahiren imzalanan Mutabakat Zaptı'nı hatırlatmışlardır.

Taraflar, Türkçe'nin Portekiz ortaöğretim kurumlarında seçmeli ikinci yabancı dil olarak öğretilmesinin teşviki hususunda anlaşmışlardır.

Kültür

Her iki Taraf da, özellikle "Eğitim, Bilim, Teknoloji ve Yükseköğretim, Kültür, Spor, Gençlik ve Basın-Yayın Alanlarında 2013-2016 Yıllarına İlişkin İşbirliği Programı"nın uygulanması amacıyla birlikte çalışmak suretiyle kültür alanında işbirliğini geliştirmeye yönelik büyük ilgilerini ifade etmişlerdir.

Savunma

Türkiye ve Portekiz, savunma alanında ikili ilişkilerin artırılmasından duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Bu bağlamda, 6 Mayıs 2013 tarihinde Lizbon'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Portekiz Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri İşbirliğine İlişkin Çerçeve Anlaşması" ile 7 Kasım 2013 tarihinde Ankara'da imzalanan ve yürürlüğe girmiş bulunan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Portekiz Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayi İşbirliği Anlaşması"nın önemi vurgulanmıştır. Taraflar, anılan Çerçeve Anlaşmasını onaylamak amacıyla ulusal prosedürlerini tamamlamayı taahhüt etmişler ve Gizli Bilginin Karşılıklı Korunması ile ilgili anlaşmanın imzalanmasından duydukları büyük memnuniyeti ifade etmişlerdir.

Taraflar, deniz güvenliği, ortak askeri harekâtlar ve savunma sanayileri arasında ikili düzeyde ve NATO bağlamında işbirliği gibi ortak çıkar alanlarında somut tedbirlerin uygulanması suretiyle birbirlerinin Savunma Bakanlıkları ve Silahlı Kuvvetleri arasında işbirliğini daha da güçlendirme arzularını yinelemişlerdir. Taraflar, ikili askeri diyalog toplantıları gerçekleştirme ve bu sektörün kamu ve özel organlarını temsil eden heyetlerin karşılıklı ziyaretlerini düzenleme hususunda da anlaşmaya varmışlardır.

İçişleri Alanında İşbirliği

Taraflar, özellikle pek çok AB TAİEX projesinde yansımasını bulan Türkiye ve Portekiz arasında içişleri hususundaki ikili işbirliğinin önemini vurgulamışlar ve Avrupa işbirliği açısından daha fazla girişime yönelik hala zemin olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle insan kaçakçılığı, yasa dışı göç ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi ortak sorunlarla mücadele öncelikli alan olarak tanımlanmıştır. Taraflar, emniyet makamları arasında bilgi değişimi, sınır yönetimi, sivil savunma ve yol güvenliği alanlarında daha fazla işbirliğinin önemi hususunda da mutabakata varmışlardır.

İstihdam ve Sosyal Güvenlik Sistemleri

Taraflar, her iki ülkede de göçmen işçilerin ve ailelerin haklarının korunmasının yanı sıra daha iyi bir işgücü hareketliliğini teşvik konusunda şartların belirlenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu çerçevede, Türkiye ve Portekiz kısa vadede Sosyal Güvenliğe ilişkin bir İkili Anlaşmanın teknik müzakerelerini başlatmak için hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

Avrupa Birliği

Türkiye ve Portekiz, üyelik sürecinin, Türkiye-AB ilişkilerinin tam potansiyelinden yararlanmak için en uygun çerçeveyi sağladığı konusunda mutabık kalmışlardır.

Taraflar, iyi bir hızda ilerleyen Türkiye ile AB arasındaki vize serbestisi diyalogunun Aralık 2013'te başlatılmasından ve Ekim 2014'te Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden memnuniyet duymuşlardır. Portekiz bu süreçte Türkiye'ye olan desteğini ifade etmiştir.

Taraflar, Gümrük Birliği'nin her iki ülke ekonomisinin ticaretini ve rekabet gücünü artırmada katkıda bulunduğu konusunda mutabık kalmışlardır. Bu güçlü ekonomik bağlar göz önüne alındığında, Gümrük Birliği'ni daha da ileri taşımamanın önemi her iki Tarafça kabul edilmiştir. Türk tarafı, AB ile Gümrük Birliği nedeniyle, ABD ile TTYO'ya paralel olarak bir STA sonuçlandırmanın önemini vurgulamıştır. Türkiye, bu amaç doğrultusunda Portekiz'in işbirliği ve desteğinin devamını beklemektedir. Portekiz tarafı, Türk tarafının endişelerini not etmiş ve bu amaca yönelik olarak Türkiye ile işbirliğini sürdürme isteğini teyit etmiştir. Portekiz, ayrıca, TTYO'nun Gümrük Birliği açısından doğuracağı muhtemel sonuçlara ilişkin Türkiye'nin endişesini Avrupa Komisyonu'na iletme taahhüdünü belirtmiştir.

Kalkınma İşbirliği

Taraflar, dış yardımın yetersiz olduğu ülkelerde giderek daha önemli bir rol oynadıklarını kaydetmişlerdir. Belirlenecek sektörlerde, Türkiye, Portekiz ve Portekizce konuşan Afrika Ülkeleri Topluluğu (PALOP) arasında güçlendirilmiş işbirliği faaliyetlerinde, Türkiye'nin uluslararası işbirliğindeki büyüyen rolünden ve Portekiz'in kalkınma ortaklıklarına dahil olma deneyiminden ve arzusundan yararlanılacaktır.

Portekiz, Türkiye'yi Küresel Göç ve Kalkınma Forumu'nun (GFMD) Başkanlığını almasından ve 14-16 Ekim 2015 tarihlerinde İstanbul'da bu önemli sürecin Yıllık Toplantısına ev sahipliği yapacak olmasından ötürü kutlamıştır. Türkiye'nin göç yönetimi ve kalkınma politikaları ile bağlantılarına ilişkin ortaklıklar kurulmasında oynadığı rolü her iki taraf da kabul etmiştir.

PORTEKİZ DIŞ TİCARETİ

Portekiz'in Nisan 2011'de dış yardım talebinde bulunmasının ardından Avrupa Komisyonu, Avrupa Merkez Bankası ve IMF yetkililerinden oluşan "Troyka" ile yapılan müzakereler neticesinde Mayıs 2011 tarihinde, 78 milyar Avro'luk kredi paketini içeren üç yıllık bir ekonomik uyum programı üzerinde anlaşmaya varılmıştır. Program, büyümeyi ve istihdamı artırmak için reformlar, kamu borcu ve açığı azaltmak için mali tedbirler ile ülkenin finans sektörünün istikrarı için tedbirleri içermektedir. Portekiz hükümeti Haziran 2011'den bu yana Troyka ile mutabık kalınan ekonomik uyum programını temel alan bir mali istikrar programı uygulamış, bu çerçevede kamu harcamalarını kısıcı ve gelir artırıcı mali istikrar tedbirleri kararlılıkla sürdürmeye gayret göstermiştir. 3 yıl süren ekonomik uyum programı 17 Mayıs 2014 tarihinde resmen tamamlanmıştır.

Portekiz ekonomisi ciddi bir borç krizinden toparlanmaya devam etmektedir. GSYİH 2013 yılında toparlanmaya başlamış olup, 2014 yılında %0,9 oranında büyümüştür.

Dış Ticaret:

Milyon Avro						
	İhracat	Değ	İthalat	Değ	Hacim	Denge
2007	38.525		57.731		96.256	-19.206
2008	39.201	1,8%	62.186	7,7%	101.388	-22.985
2009	32.021	-18,3%	49.815	-19,9%	81.836	-17.794
2010	36.889	15,2%	55.084	10,6%	91.973	-18.195
2011	42.870	14,9%	59.243	4,6%	99.983	-16.373
2012	45.347	5,8%	56.015	-5,4%	101.362	-10.667
2013	47.266	4,7%	56.906	1%	104.172	-9.640
2014	48.181	1,9%	58.746	3,2%	106.927	-10.565

Kaynak: INE

Portekiz'in ihracat yapısı ülke ve bölgesel çeşitlilik itibarıyla oldukça sınırlıdır. 2014 yılında ihracattaki ilk 20 ülke ihracatın %85,1'ini oluşturmaktadır.

2014 yılında ihracatta AB'nin payı artmış, üçüncü ülkelerin payında ise azalma gözlenmiştir. Bu kapsamda, 2014 yılında AB'ye yapılan ihracat %2,8 oranında artmış, AB ülkelerinin toplam ihracat içindeki payı %70,9'den olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü ülkelere yapılan ihracatta ise -%0,1 oranında azalma olmuş, üçüncü ülkelerin payı %29,1 seviyesine gerilemiştir.

2014 yılında Portekiz'in en fazla ihracat yaptığı ülkeler İspanya (%23,6), Fransa (%11,7), Almanya (%11,7), Angola (%6,6), İngiltere (%6,1), ABD (%4,4), Hollanda (%4), İtalya (%3,3), Belçika (%2,7), ÇHC (%1,7), Brezilya (%1,3) olmuştur.

Ülkemiz Portekiz'in ihracatında %0,8 payla 17. sırada yer almıştır. 2014 yılında ihracatın %35'inin yöneldiği İspanya ve Fransa pazarına ihracatta sırasıyla %1,5 ve %2,8 artış gözlenirken, İngiltere'ye ihracatta %12,3 artış yaşanmıştır. Bu dönemde Belçika'ya yapılan ihracat ise -%2,7 azalmıştır.

İspanya, Fransa, Almanya ve İngiltere'ye yapılan ihracat AB'ye yapılan ihracatın %75'ine tekabül etmektedir. 2015 yılında söz konusu ülkelerde ekonomik toparlanmanın hız kazanacağı, bu kapsamda anılan ülkelerin Portekiz için daha güvenilebilir bir dış talep kaynağı olacağı değerlendirilmektedir.

Üçüncü ülkelere yapılan ihracatta ilk sırada Angola, ABD ve ÇHC gelmektedir. Bu dönemde anılan ülkelere yapılan ihracat artarken Brezilya'ya yapılan ihracatta -%13,5, Fas'a yapılan ihracatta -%18,9 oranlarında azalış dikkat çekmektedir.

İhracatın Sektörel Dağılımı:

2014 yılında Portekiz'in en çok ihracat yaptığı sektörler makine ve teçhizat, motorlu kara taşıtları, mineral yağlar, metaller, plastik kauçuk, tarım ve hazır giyim ürünleridir. En çok ihracat yapılan ürün grupları ise motorlu kara taşıtları aksam ve parçaları (%10,4), petrol ve mineral yağlar (%8,5), elektrikli cihazlar aksam ve parçaları (%7,8), reaktörler, makine ve kazanlar (%6,6), plastik ürünler (%5), ayakkabı (%4), örme giyim (%3,8) ve kağıt ürünleri (%3,6) dır.

Milyon Avro				
SEKTÖRLER	2013	2014	değ (%)	pay (%)
MakineTeçhizat	6.946	6.964	0,3	14,5
Motorlu Kara Taşıtları	4.966	5.258	5,9	10,9
Mineral Yağlar	4.924	4.096	-16,8	8,5
Metaller	3.696	3.876	4,9	8
Plastik ve kauçuk	3.280	3.456	5,4	7,2
Tarım ürünleri	2.589	2.880	11,2	6
Hazırgiyim	2.542	2.779	9,3	5,8
Kimyasal ürünler	2.671	2.608	-2,3	5,4
Gıda ürünleri	2.531	2.571	1,6	5,3
Madenler, Doğaltaş	2.288	2.357	3	4,9
Kağıt ve selüloz	2.306	2.301	-0,2	4,8
Ayakkabı	1.780	1.914	7,5	4
Tekstil ürünleri	1.742	1.844	5,9	3,8
Mantar ve Ağaç ürünleri	1.519	1.557	2,5	3,2
Optik ölçü aletleri	662	720	8,8	1,5
Deri ve deri ürünleri	226	254	12,4	0,5
Diğer ürünler	2.600	2.747	5,6	5,7
Toplam	47.267	48.181	1,9	100

Kaynak: INE

İthalatın Sektörlere Göre Dağılımı:

Portekiz'in ithalatında mineral yağlar, makine ve cihazlar, motorlu kara taşıtları, tarım ve kimya sektörleri önemli yer tutmaktadır.

2014 yılında Portekiz'in ithalatında başlıca ürün grupları petrol ve mineral yağlar (%17,4), motorlu kara taşıtları aksam ve parçaları (%9,7), reaktörler, makine ve kazanlar (%8,2), elektrikli cihazlar, aksam ve parçaları (%7), plastik ürünler (%4,6), farmasötik ürünler (%3,5) dir.

	Milyon Avro			
	2013	2014	değ (%)	pay (%)
Mineral Yağlar	11.160	10.199	-8,6	17,4
Makine, cihazlar	8.370	8.923	6,6	15,2
Motorlukarataşıtları	5.020	6.188	23,3	10,5
Tarım ürünleri	6.242	6.138	-1,7	10,4
Kimyasalürünler	5.885	6.108	3,8	10,4
Metaller	4.320	4.469	3,4	7,6
PlastikveKauçukürünler	3.281	3.455	5,3	5,9
Gıdaürünleri	2.609	2.496	-4,3	4,2
Hazırgiyim	1.614	1.817	12,5	3,1
Tekstil	1.729	1.801	4,1	3,1
Optikveölçüaletleri,	1.249	1,271	1,8	2,2
Kağıt, selüloz	1.163	1.195	2,7	2
Deri, deriürünleri	731	823	12,6	1,4
Madenler, Doğaltaş	674	746	10,7	1,3
MantarveAğaçürünleri	685	735	7,4	1,3
Ayakkabı	544	637	17,2	1,1
Diğerürünler	1.632	1.747	7,1	3
Toplam	56.906	58.746	3,2	100

Kaynak: INE

TÜRKİYE-PORTEKİZ İKİLİ TİCARİ İLİŞKİLERİ

1000
Dolar

YILLAR	İthalat	İthalat Değişim	İhracat	İhracat Değişim	Hacim	Hacim Değişim	Denge
2003	155.030	54,0	315.201	39,1	470.230		160.171
2004	236.730	52,7	401.998	27,5	638.728	35,8%	165.268
2005	398.003	68,1	395.538	-1,6	793.542	24,2%	-2.465
2006	381.858	-4,1	562.721	42,3	944.579	19,0%	180.863
2007	406.570	6,5	550.527	-2,2	957.097	1,3%	143.957
2008	479.850	18,0	540.744	-1,8	1.020.594	6,6%	60.893
2009	417.988	-12,9	409.149	-24,3	827.137	-19,0%	-8.839
2010	503.658	20,5	465.228	13,7	968.886	17,1%	-38.430
2011	606.557	20,4	445.740	-4,2	1.052.296	8,6%	-160.817
2012	644.369	6,2	441.102	-1,0	1.085.471	3,2%	-203.266
2013	680.055	5,5	616.913	39,9	1.296.968	19,5%	-63.142
2014	762.660	12,1	557.557	-9,6	1.320.217	1,8%	-205.103

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı Bilgi
Sistemi

Ticari İlişkilerin Genel Durumu

2003 yılında 470 milyon Dolar olan Portekiz ile Türkiye arasındaki ticaret hacmi, 2008 yılında ilk kez 1 milyar Dolar seviyesini yakalamış, 2014 yılında ticaret hacmimiz 1,3 milyar Dolar seviyesine ulaşmıştır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi 10 yılda 3 kat büyümüştür.

İkili ticaretimiz uzun yıllar dengeli bir seyir izlemiş 2009 yılına kadar ülkemiz lehine fazla verilmiş, ancak 2008 yılında Portekiz ekonomisindeki başlayan gerileme 2011 ve 2012 ekonomik krizin derinleşmesi sonucu Portekiz'in iç pazar, üretim ve ithalatının daralması, ikili ticaret dengesinin özellikle son altı yılda Portekiz lehine dönmesine yol açmıştır. Bu kapsamda, genellikle Türk sanayiinin üretimi için gerekli girdi ara mallarından oluşan Portekiz'den yapılan ithalatımızda yükseliş eğilimi devam etmiştir.

2014 yılında Portekiz'e ihracatımız -%9,6 oranında azalışla 557,6 milyon dolar, Portekiz'den ithalatımız %12,1 artışla 762,7 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde ikili ticaretimizde ülkemiz aleyhine 205 milyon Dolar açık verilmiştir.

2014 yılı itibariyle ülkemiz Portekiz'in ihracatında %0,8 payla 17. sırada; ithalatında %0,7 pay ile 23. sırada yer almaktadır.

İhracatımızın sektörler itibariyle incelenmesinde, ilk sırada gelen otomotiv sanayi ürünleri (%23,7) ihracatımızın önemli bir kalemini oluşturmaktadır. Ayrıca, hazır giyim sektörünün ara girdisi tekstil ürünleri özellikle pamuk ipliği ve pamuklu dokuma ürünleri (%14) de ihracatımızda ilk sıralarda yer almaktadır. Öte yandan, demir çelik ürünlerinden oluşan yarı mamuller, sermaye malları ve beyaz eşyanın başını çektiği dayanıklı tüketim malları da ihracatımızın önemli kalemlerini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, ekonomik krizin inşaat sektörünü derinden vurmasının özellikle demir çelik ürünleri ihracatımızı olumsuz etkilediği gözlenmektedir. Bu kapsamda, demir çelik ürünlerinde 2014 yılında %66,7 azalış yaşanmıştır.

Buna mukabil Portekiz ülkemizdeki yüksek büyüme ve artan girdi ve ara malı ithalat talebinden istifade etmeye devam etmektedir.

YATIRIMLAR

Portekiz'in Türkiye'deki yatırımları

Portekiz Merkez Bankası verilerine göre 2014 yılı sonu itibariyle Portekiz'in ülkemizdeki yatırımları 63,4 milyon Avro seviyesindedir.

Milyon Avro							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
TR'deki Doğrudan Yatırımlar	170,58	151,49	56,17	57,82	49,31	59,81	63,47

Kaynak : Banco de Portugal

*Geçici veriler

Ülkemizde faaliyet gösteren Portekizli firma sayısında son yıllarda artış gözlenmektedir. 2007 yılında yalnızca 15 firma bulunurken halihazırda 30'un üzerinde firma aktif olarak faaliyet göstermektedir.

Portekiz firmaları Türkiye'de perakende ve hazır giyim, otomotiv ve iş makinaları, turizm, otopark yönetimi, telekom, elektronik, IT teknolojileri, elektrikli otomotiv şarj istasyonları, metal mekanik, danışmanlık (yenilenebilir enerji) gibi sektörlerde faaliyet göstermektedir.

Portekiz'in Türkiye'deki Bazı Önemli Yatırımları

Portekiz'in önemli otel zincirlerinden Onyria Group'un, İzmir Özdere 4*yıldızlı (Carlos Resort) otel yatırımı bulunmaktadır.

Ülkenin en büyük dağıtım gruplarından SONAE Sonae grubu, 2011 yılında İstanbul'da Torium Alışveriş merkezinde çocuk giyim "Zippy" ve 2012 yılında spor malzemeleri ve tekstili üzerine faaliyet gösteren "sportzone" mağaza zincirinin şubelerini açmıştır.

Ayrıca, Portekiz'in otomotiv ve iş makineleri distribütörü Auto Sueco Coimbra grubu, iş makinelerinin distribütörlük, yedek parça ve servis hizmetleri alanında ASC Türk makina A.Ş. çatısı altında Türkiye'de faaliyetlerini sürdürmektedir.

EMPARK -Park Yönetimi ve Sistemleri San. Tic. A.Ş., Türkiye'de otopark yatırımı, işletmesi, dizayn ve yönetimi alanlarında faaliyet göstermektedir.

Avrupanın önde gelen elektrikli oto şarj istasyonları üreticisi Portekizli EFACEC firması, ülkemizdeki yerel temsilci firma aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. EŞARJ Elektrikli Araçlar Şarj Sistemleri A.Ş. firması ile stratejik ortaklık anlaşması imzalamıştır.

Bunlara ilave olarak, inşaat, bilgi teknolojileri (Sistrade), telekomünikasyon (TIMWe), elektronik (SPARKS), yenilenebilir enerji (INEGI), seramik (MOTA), yeraltı ve atık depolama sistemleri (SOTKON) sektörlerinde Türkiye'de faaliyet gösteren önemli bazı Portekiz firmaları mevcuttur.

Diğer taraftan, krizin etkisiyle son dönemde Portekiz iş aleminin dış pazarlara daha fazla yöneldiği ve ülkemizin de bu anlamda büyüme potansiyeli ve makro ekonomik istikrar performansı ile ciddi bir cazibe merkezi haline geldiği gözlenmektedir. Portekizli firmaların daha çok büyüyen Türkiye pazarına daha fazla ihracat yapabilmek ve bölge pazarlarına giriş imkanlarını değerlendirmek üzere ülkemize ilgi duydukları gözlenmektedir.

Portekiz'deki Türk Firmaları ve Türk Yatırımlarının Durumu

Portekiz'de Türk yatırımları oldukça sınırlıdır. Portekiz Merkez Bankası verilerine göre; 2014 yılı sonu itibarıyla Türkiye'den Portekiz'e yapılan doğrudan yatırım 1,8 milyon Avro'dur.

	Milyon Avro						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
TR'deki Doğrudan Yatırımlar	0,00	0,00	0,10	0,98	1,69	1,72	1,87

Kaynak : Banco de Portugal

*Geçici veriler

Son dönemde Portekiz'e yapılan en önemli yatırım olarak turizm sektöründe, 2014 yılında Lizbon Santa Apollonia Kruvaziyer Limanı Terminal İnşaatı ve İşletmesi için açılan 35 yıllık Yap-İşlet-Devret modeli kapsamındaki ihaleyi Global Liman İşletmeleri A.Ş.'nin %40 pay ile en büyük pay sahibi olduğu konsorsiyumun kazanması sayılabilir. Konsorsiyum inşaatın yanısıra limanın 35 yıllık işletmesini de üstlenmiştir.

Portekiz'deki bir diğerk önemli Türk yatırımı (Abdi İbrahim İlaç) ilaç sektöründedir. Anılan yatırım kapsamında Avrupa ve çevre ülkelerde farmasotik ürünlerde lisans temini ve pazarlanması faaliyetleri yürütülmektedir.

Bunlara ilave olarak, Portekiz'de yerleşik Türk vatandaşlarınca kurulmuş küçük ve orta ölçekli turizm (tur operatörlüğü), restoran işletmeciliğ, toptan perakende gıda ve tekstil ürünleri ticareti, danışmanlık sektörlerinde faaliyet gösteren küçük ölçekli az sayıda (Ticaret Müşavirliğimizin kayıtlarına göre 17) Türk şirketi bulunmaktadır. Bahsekonu firmalar Lizbon, Porto, Setubal, Vienna de Castello, Algarve ve Madeira bölgelerinde faaliyet göstermektedir.

Faydalı Kurumlar:

AICEP (Portekiz Küresel Ticaret ve Yatırım Ajansı)

Dış İlişkiler Direktörü : Rita Araujo

E-Posta: rita.araujo@portugalglobal.pt

Telefon: (+351) 217 90 9500

Adres: Avenida 5 de outubro, no:101 1050-051 Lisboa

T.C. Lizbon Ticaret Müşavirliği

Ticaret Müşaviri: Başak Seçkin

E-Posta: lizbon@ekonomi.gov.tr

Telefon: (+351) 210 966 400

Adres: Avenida da Liberdade No:69, 5-D 1250-140 Lisboa

AICEP Türkiye Temsilciliği

Temsilci: Celeste Mota

E-Posta: celeste.mota@portugalglobal.pt

Telefon: +90 312 447 34 29

Adres: Portekiz Büyükelçiliği, Kırlangıç Sokak, 06700 GOP Ankara

DEİK YÖNETİMİ

Başkan

Ömer Cihad Vardan

DEİK GENEL SEKRETERLİĞİ

Genel Sekreter

Mustafa Mente

mmente@deik.org.tr

AB Bölgesi'nden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı

Ayşegül Arıcan

aarican@deik.org.tr

AB İş Konseyleri Koordinatörü

Neslihan Onuralp

nonuralp@deik.org.tr